

Utrecht, 17 oktober 2012

Betreft: reactie consultatie concept Jeugdwet

Geachte

Met deze brief en de daarbij behorende bijlagen reageren het Landelijk Cliëntenforum Jeugdzorg (LCFJ), JIJ Utrecht, St. Jeugdzorgvragers Limburg, SJN, de provinciale Zorgbelangorganisaties, verenigd in Zorgbelang Nederland, en JSO op de concept-Jeugdwet.

Voor onze reactie hebben wij ook onze achterban van jongeren en ouders gevraagd om hun wensen kenbaar te maken voor de transitie. Deze bijdragen zijn verwerkt in deze reactie en in de bijgevoegde bijlagen.

Voor cliëntenorganisaties staan volgende thema's centraal in de reactie:

- inzetten van eigen kracht en het hebben van de eigen regie van de jongere, de ouders en zijn directe omgeving;
- centraal stellen van de cliënt zowel in de ondersteuning, hulpverlening als in (mede)zeggenschap;
- de eigen bijdrage;
- kwaliteit van de geboden hulp en ondersteuning;
- (mede)zeggenschap.

De concept-Jeugdwet moet de transitie naar de gemeenten mogelijk maken. Naar onze mening moet de wet faciliterend zijn voor een transformatie: een cultuurwijziging binnen de jeugdzorg. Die werkelijke transformatie is wat cliënten willen. De eigen kracht en de centrale plaats van de cliënt moeten in wetgeving en kwaliteitseisen geborgd worden. Naast korte aandacht voor de transitie staan wij hieronder uitgebreid stil bij de belangrijke aspecten van de transformatie. In algemene zin merken we op dat wij in de conceptwet een discrepantie ervaren tussen de uitgangspunten, de visie, die in de MvT uitgebreid wordt beschreven en de toon van de wet zelf.

Tijdens de verbouwing....

Tijdens het gehele transitieproces moeten er geen jongeren en gezinnen tekort gedaan worden. Het is zeer wenselijk dat cliënten met grote regelmaat worden geïnformeerd over de veranderingen. Wanneer zij recht op zorg hebben zal dit ook door de instelling aan de gemeenten doorgegeven moeten worden. Het is essentieel dat in het proces van transitie de continuïteit van zorg wordt gewaarborgd. Signalering van leemtes op dit punt is belangrijk. Cliëntenorganisaties zullen daarin graag een rol spelen.

Opvoedklimaat

De visie die de basis is voor deze conceptwet is erop gericht dat ieder kind gezond en veilig kan opgroeien. De ouders zijn daarbij de eerst verantwoordelijken. In deze visie wordt genoemd dat de overheid in beeld komt wanneer die veilige ontwikkeling niet vanzelf gaat.

Als cliëntenorganisaties delen wij het uitgangspunt dat de ouders de eerstverantwoordelijken zijn, maar opvoeden is niet een vanzelfsprekendheid die voor iedereen geldt. Omstandigheden, leefsituaties zijn in de huidige samenleving complex. Om ouders deze verantwoordelijkheid goed te kunnen laten uitvoeren heeft de lokale overheid de verantwoording en de plicht om de lokale samenleving zodanig in te richten dat er een gezond opvoedingsklimaat is die jongeren en ouders ondersteunt en waar zij op een eenvoudige wijze gebruik van kunnen maken. Kenmerken van zo'n opvoedingsklimaat zijn: uitnodigend, laagdrempelig, niet stigmatiseren en aansluitend bij de mogelijkheden van jongeren, ouders en hun directe sociale omgeving. Bij de inrichting en de uitvoering van zo'n opvoedklimaat moeten de gebruikers/cliënten (ouders en jongeren) van de diverse doelgroepen uitdrukkelijk betrokken worden. Aan dit opvoedklimaat zal uitdrukkelijk aandacht besteed moeten worden.

De wet beoogt het fundament hiervoor te leggen. Vooral de Memorie van toelichting geeft deze achtergronden duidelijk weer. Wij menen wel dat dit betekent dat bestaande vormen van ondersteuning en hulp samen met cliënten moeten worden doorgelicht en verbeterd, en dat wij nieuwe vormen moeten bedenken en uitvoeren.

Op deze wijze kan er de gewenste verschuiving van zwaardere hulp naar preventieve voorzieningen werkelijkheid worden.

Zorgplicht

Zorgplicht betekent dat de gemeente er zorg voor dient te dragen dat de jongere en/of zijn ouders de hulp krijgt die hij nodig heeft!

Wij delen het uitgangspunt dat ouders en jongeren die hulp moeten krijgen die zij willen en nodig hebben. Die hun ondersteunt en maakt dat zij maximaal invloed hebben op hun eigen leven en daar daadwerkelijk de regie over voeren.

Wanneer verdere hulp nodig is: licht, tijdelijk, intensief, chronisch, specifiek en uitgebreide diagnostiek, dan moet deze gemakkelijk toegankelijk zijn en snel ingezet kunnen worden. Dit hulpaanbod moet op maat zijn en gebruik maken van de eigen mogelijkheden van de jongere, het gezin en de directe omgeving. De jongere en de ouder zijn "opdrachtgever" én het vertrekpunt voor de hulp. Zij coördineren hun eigen proces. Wanneer zij tijdelijk niet de eigen kracht en hun mogelijkheden kunnen inzetten worden zij zodanig ondersteund dat zij zo snel mogelijk zelf weer kunnen doen. Bij gedwongen hulpverlening worden jongeren en ouders aangesproken op hun eigen mogelijkheden en op hun besef van verantwoordelijk zijn.

Sommige specifieke vormen van hulpverlening en diagnostiek zullen (boven)regionaal ingekocht moeten worden, zodat deze beschikbaar is. Deze hulp moet zodanig zijn ingericht dat deze gemakkelijk toegankelijk is. Gestreefd moet worden naar een sluitend aanbod wanneer verschillende vormen van hulpverlening achtereenvolgens ingezet moet worden. Dit geldt zowel in tijd als in vorm.

Jongeren en ouders moeten over informatie van de beschikbare hulp kunnen beschikken. Eén centraal punt voor informatie van hulpaanbod, en de toewijzing naar jeugdhulp, is zeer gewenst. Dit bevordert de toegankelijkheid en de overzichtelijkheid die noodzakelijk is om de eigen regie bij de cliënt te behouden. Wanneer er ook een rol voor de huisarts is, zal deze op eenzelfde wijze moeten handelen!

In de visie staat dat de cliënt centraal staat en dat er gebruik wordt gemaakt van zijn eigen kracht. In de wettelijke bepalingen en de daaruit voortkomende landelijke kwaliteitseisen zal deze benadering meer dan nu het geval geborgd moeten worden, willen jongere en cliënten er van verzekerd zijn dat hier ook daadwerkelijk naar gehandeld worden.

Vrijwillig en gedwongen

In de wet is een onderscheid gemaakt tussen vrijwillig en gedwongen kader. De volledige verantwoordelijkheid voor alle jeugdhulp, gedwongen en vrijwillig, gaat naar de gemeenten.

Voor de gedwongen justitiële jeugdhulp is veel in deze concept-jeugdwet vastgelegd. Voor de overige jeugdhulp wordt dit overgelaten aan het inzicht, de attitude en vindingrijkheid van de individuele gemeenten, al dan niet in samenwerkingsverbanden. Het gevaar van rechtsongelijkheid ligt daarbij op de loer, doordat de kwaliteit van de inrichting van deze jeugdhulp, dus het invullen van de zorgplicht, per gemeente kunnen gaan verschillen. Hierdoor kan het centraal stellen van de cliënt en het versterken van zijn positie, zwaar onder druk komen te staan. Wij begrijpen dat effectiviteit van beleid en maatwerk aangepast aan lokale omstandigheden een zekere beleidsvrijheid voor gemeenten met zich meebrengen. Deze hoeft niet in tegenspraak te zijn met het stellen van minimale eisen.

Wij zijn dan ook voorstander van het opnemen van dergelijke minimumeisen in de wet. Deze worden dan een duidelijke, algemeen geldende basis voor de verleningsbeslissingen in de gemeentes en de daarop mogelijke bezwaar- en beroepsprocedure.

Leeftijdsgrens 18 jaar

Hulpbehoefte en de noodzaak van continuïteit van gewenste hulp zijn niet gebonden aan een leeftijdsgrens die in de wet is vastgelegd. Maar heeft te maken met de persoonlijke ontwikkeling van de jongere. De leeftijdsgrens van 18 jaar mag geen belemmering zijn voor de gewenste en noodzakelijke hulp en de opgenomen uitbreiding van jeugdhulp tot 23 jaar zou ruim moeten worden toegepast wanneer dat nodig is. Bij de inrichting van de jeugdhulp zal hier expliciet aandacht voor dienen te zijn, waaraan ook een integrale benadering binnen het toekomstige brede gemeentelijk sociaal beleid eveneens kan bijdragen.

Eigen bijdrage

Degenen die in de toekomst in aanmerking komen voor de eigen bijdrage zijn vaak al minder draagkrachtig. Armoede en jeugdhulp zijn indicatoren die regelmatig hand in hand gaan. Daarbij treedt ook vaak een stapeling op van eigen bijdrageregelingen uit verschillende wetten.

De wet geeft aan dat het scheppen van een goed opvoedklimaat voor het opgroeien van jeugdigen een verantwoordelijkheid van de samenleving is en kan slechts in beperkte mate verhaald worden op de cliënten zelf. Vandaar dat wij menen dat uiterst terughoudend zou moeten worden omgegaan met het heffen van een dergelijke bijdrage en dat deze naar draagkracht zou moeten worden vastgesteld.

De eigen bijdrage moet landelijk geregeld worden. Dit voorkomt rechtsongelijkheid en meer gemak bij het innen daarvan.

Effectieve, laagdrempelige klachten- en geschillenbehandeling

Als cliëntenorganisaties zijn wij van mening dat een ieder die gebruik maakt van zorg toegang moet hebben tot een effectieve, laagdrempelige klachten- en geschillenbehandeling.

Cliënten van vormen van jeugdhulp willen hun klachten bij voorkeur informeel oplossen. Hierbij speelt de vertrouwenspersoon een cruciale rol. Juist op dit punt schiet het wetsvoorstel echter tekort. Alle cliënten in de jeugdzorg moeten een beroep kunnen doen op een onafhankelijke vertrouwenspersoon. De wet regelt dit, maar creëert twee systemen, voor het gedwongen kader en het vrijwillige kader. Cliënten verkeren in de regel in een langdurige afhankelijkheidspositie, die het moeilijk maakt om via het formele klachtrecht voor hun belangen op te komen. Met de hulp van een vertrouwenspersoon kunnen zij dat wel, vaak op een informele manier. Daarom dient het wetsvoorstel gewijzigd te worden en dient het systeem meer eenduidig te worden. De functie en de financiering van de onafhankelijke vertrouwenspersoon moet landelijk goed geregeld zijn. Wij onderstrepen in deze de uitgebreide reactie van het AKJ,.

De formele procedure bij de klachtencommissie is het laatste redmiddel. Als een klacht informeel niet opgelost kan worden, dan willen cliënten een beroep kunnen doen op een gezaghebbende instantie, die de klacht onderzoekt en maatregelen kan nemen als de klacht terecht is ingediend. Daartoe is een goed ingerichte klachtencommissie noodzakelijk. Een vertegenwoordiger vanuit het cliëntenperspectief moet deel uit maken van de klachtencommissie.

Voor cliënten moet heldere, onafhankelijke en makkelijk toegankelijke informatie beschikbaar zijn over rechten en plichten. Op die manier kunnen zij actief de regie behouden.

Zeggenschap

De collectieve belangenbehartiging binnen gemeenten en de medezeggenschap van cliënten rond het beleid van jeugdhulpaanbieders –en verleners moeten zodanig zijn ingericht dat cliënten daadwerkelijk zeggenschap hebben over de hulp die zij krijgen. Dit zou kunnen in de vorm van de traditionele cliëntenraad maar ook vernieuwde vormen van medezeggenschap moeten ingezet worden.

In het transitieproces naar de gemeenten streven wij een wezenlijke verandering (transformatie) na. Bij het centraal stellen van de cliënt en het versterken van zijn positie kan het niet anders zijn dat jongeren en ouders actief betrokken worden bij het doorlichten van het huidig zorgaanbod, het inventariseren van de gewenste vormen van hulp die meer passend zijn bij hun vragen en wensen in hun directe omgeving. Binnen de gemeenten zal op passende wijze een vorm moeten worden gegeven aan cliëntenparticipatie op alle niveaus van ontwerpen, uitvoeren en monitoren. Zo kunnen jongeren, ouders en direct betrokkenen hun stem werkelijk laten horen. De nu in de wet opgenomen bepalingen over betrokkenheid van burgers bij vormgeving van het gemeentelijk beleid zijn overgenomen uit de Wmo. Juist bij de Wmo is gebleken dat door gemeenten bij de invulling daarvan

wordt gegrepen naar vaste, institutionele organisatievormen zoals een Wmo-raad. Een dergelijke “klassieke” vorm achten wij vaak niet effectief bij raadpleging van jeugd en hun ouders.

Ook de huidige vormen van medezeggenschap en participatie -met zijn formele samenstelling, werkwijze en procedures - passen lang niet altijd bij jongeren en bij ouders. Het stelt hun lang niet altijd in staat effectief op te komen voor hun eigen mening en eigen rechten en daarmee bij te dragen aan goede hulpverlening. In plaats van dat het hun faciliteert, werpen dergelijke vormen van participatie soms juist drempels op.

Wij pleiten voor een formulering in de wet die zeggenschap voorschrijft in vormen die passen bij de doelgroep. Instellingen voor jeugdhulp moeten vormen van medezeggenschap aanbieden en zodanig faciliteren dat er sprake is van effectieve, aantoonbare zeggenschap. En ook hier geldt dat de zeggenschap voor allen geregeld behoort te zijn. Waarom zou een jongere in de ene instelling voor jeugdhulp wel invloed hebben op de zorg en in de andere niet? Van vrijwillig tot gedwongen, van licht tot intensief, van breed tot specifiek. De wet maakt hier een uitzondering voor instellingen die jeugdreclassering en jeugdbeschermingsmaatregelen uitvoeren (cf. art 4.2.7.) Juist daar is een zeer grote behoefte aan vertegenwoordiging van cliëntenbelangen.

De praktijk wijst uit dat de kern van cliëntinvloed valt of staat met de houding van de bestuurders en medewerkers en het hebben van een gedeelde visie (cliënten en instelling) op participatiebeleid en de uitvoering daarvan. Het opnemen van een verantwoording over een “actieve participatie” bij de kwaliteitseisen, een plan van aanpak in de jaarplannen en verantwoording in het jaardocument is daarom gewenst.

Professionalisering

De transitie – transformatie wordt pas echt een succes wanneer er een duidelijke inbreng van jongeren en ouders is op opleidingen, deskundigheid bevorderende activiteiten, congressen etc. Het betrekken van jongeren en ouders bij de verschillende activiteiten van de professionalisering van jeugdhulp zal uitdrukkelijk bepaald moeten worden.

Als bijlage treft u nog een korte opsomming van kritisch noten van meer juridische aard. Daarnaast voegen wij een reactie toe van een betrokken ouder die haar reactie aan ons toestuurde. Ten slotte sturen wij u (wegens de beperkingen van de website van de consultatie) deze reactie ook per post toe, waarbij wij een aantal folders toevoegen die door onze organisaties zijn gemaakt en waarin weergegeven is welke wensen geraadpleegde cliënten hebben in het nieuwe stelsel van jeugdhulp.

Namens de gezamenlijk reagerende cliëntenorganisaties,

Marianne van de Laar
directeur LCFJ

(Bijlagen per post):

- stripboek jeugd: “Uitspraken over inspraak – van jeugdzorg naar jeugdhulp”
- Jongeren Zorg&Leven: “Waar gaan jongeren cliënten voor”
- LCFJ cliëntenwensen: “De 10 wensen van cliënten over de transitie van de jeugdzorg”

Bijlage 1 bij reactie cliëntenorganisaties

- a. Het bepalen en inzetten van jeugdhulp moet volgens de MvT (p. 27) gebeuren door zorgvuldig in gesprek te gaan met jeugdigen, ouders en het sociale netwerk, de juiste deskundigen er bij te betrekken en de desbetreffende instellingen bij de gemeente optimaal te stimuleren. Zo kan een passend aanbod worden ontworpen. Wat is zorgvuldig, juiste deskundigen en passend aanbod? Hoe gaan gemeenten waarborgen dat de 2^e lijnszorg teruggedrongen gaat worden?
- b. De wet is verwarrend voor wat betreft de geldigheid van artikelen voor diverse instellingen. Er wordt m.a.w. veel onderscheid gemaakt voor wie welk artikel geldt of niet.
- c. De rol van de Raad, de huisarts en de gecertificeerde instelling worden niet duidelijk onderscheiden bij toeleiding naar gedwongen jeugdhulp;
- d. Rol en gebruik naam CJG's wordt dermate vrij gelaten dat er enorme verschillen aan het ontstaan zijn tussen gemeenten. Dat is niet bevorderlijk voor de transparantie voor de cliënt en dus bijvoorbeeld voor de mogelijkheid om op basis van vergelijkbare informatie te kunnen kiezen voor jeugdhulp;
- e. De wet sluit niet aan op de nieuwe wet kindbeschermingsmaatregelen, waar bijvoorbeeld het inzetten van familienetwerkberaden of EKC wel een wettelijke basis zal gaan krijgen;
- f. De invoering van de nieuwe wetgeving moet parallel lopen aan de invoering van de Jeugdwet. De invoering van de herziening is uitgesteld. De nieuwe Jeugdwet refereert wel aan nieuw in te voeren wetsartikelen BW.
- g. Het schema van **artikel 8.2.8** is niet volledig. Het is noodzakelijk uitsplitsen gecertificeerde instelling noodzakelijk in verband met het verschil in de verplichtingen t.a.v. medezeggenschap en kwaliteit
- o. In **artikel 4.2.15** staat dat de jeugdhulpaanbieder en de gecertificeerde instelling voor gesloten jeugdhulp in overeenstemming met de cliëntenraad of cliëntenraden een uit drie leden bestaande commissie van vertrouwenslieden instellen. De vertrouwenscommissie heeft tot taak te bemiddelen en zo nodig een bindende uitspraak te doen op verzoek van de cliëntenraad. Hoe verhoudt de vertrouwenscommissie zich tot de vertrouwenspersonen?
- p. **artikel 1.1 lid 2:** Er wordt hier een uitzondering gemaakt voor pleegouders. Tot nog toe was de vertrouwenspersoon werkzaam voor alle verzorgers. Het is echter niet duidelijk of ook pleegouders een beroep kunnen doen op de vertrouwenspersoon (zoals nu in een wetsvoorstel 'verbetering positie pleegouders'¹ vastgesteld). In de tekst van art 4.2.5 Jeugdwet staan alleen jeugdigen en hun ouders genoemd. Belangrijk is dan **de basis waarop de vertrouwenspersoon in het wetsvoorstel 'verbetering positie pleegouders' voor pleegouders ingeschakeld kan worden** en de vraag of die basis in de nieuwe situatie ook geldig is. Definiëring van het begrip cliënt is dan mede noodzakelijk.
- q. Aan vergaderingen/overleggen van de Zorg Advies Teams moeten standaard de ouders deelnemen. Uitgangspunt zou moeten zijn: niet "praten over" maar "praten met" de ouder.
- r. In artikel 11.4 wordt aangegeven dat jeugdhulpverleners niet onder de (thans controversieel verklaarde) Wet Cliëntenrechten zorg zullen vallen. In de MvT wordt aangegeven dat de inhoud van de WcZ wel volledig verwerkt is in de Jeugdwet en dus dat de jeugdhulp die wordt verleend wordt op grond van de Jeugdwet niet ook nog valt onder de WCZ. (p.84 Memorie van Toelichting). Het recht op keuze-informatie is voor een cliënt echter niet helder opgenomen in de Jeugdwet. Er moet informatie beschikbaar zijn om te kunnen kiezen uit de beschikbare zorgaanbieders. De voorwaarde dat kwaliteitsplannen zo opgesteld moeten worden dat de cliënt een vergelijking kan maken doet geen recht aan het gedachtegoed (vanuit bijvoorbeeld de Wmo) dat de cliënt zelf

¹ Het wetsvoorstel 'verbetering positie pleegouders' is op 14 juni 2011 aangenomen door de Tweede Kamer. De behandeling van het wetsvoorstel in de Eerste Kamer is nog niet afgerond. Het doel van het wetsvoorstel is om de (rechts)positie van pleegouders te versterken. Zo wordt de positie van pleegouderraden in de wet verankerd. Verder wordt voorgesteld dat hulpverleningsplannen voortaan worden vastgesteld na overleg met pleegouders. Daarnaast wordt de informatievoorziening aan pleegouders wettelijk vastgelegd en krijgen pleegouders het recht om een vertrouwenspersoon in te schakelen. Het wetsvoorstel omvat ook een aantal financiële veranderingen ...

moet kunnen kiezen op grond van overzichtelijke informatie. Cliënten gaan geen kwaliteitsplannen vergelijken.

- s. In de Memorie van Toelichting wordt op diverse plaatsen al ingespeeld op wetgeving die herzien gaat worden, zoals herziening wetgeving kindbeschermingsmaatregelen. Dit suggereert dat de invoering gelijk op gaat lopen met de behandeling van deze wet. Gezamenlijke behandeling in de Kamers is dan een vereiste.

Opmerkingen ten aanzien van de tekst van de Memorie van Toelichting

- a. p.33 onder c: art 4.1.9 bestaat niet, wel 4.1.8
- b. p.47 onder 10.4.2 , 4^e zin: verschillende UITvragen?
- c. 78, een na laatste alinea; ingevolge 4.2.5. IPV HOOFDSTUK 5 (gaat over VP)
- d. 87, verkeerde nummering artikelen: 4.1.7 moet zijn 4.1.6, idem 4.1.7 en 4.1.8
- e. p.93 art. 6.1.1 4^e regel boven de 2^e alinea: minderjarig moet zijn MEERDERJARIG
- f. p.95 moet art 1: 265b 4^e lid BW niet zijn art. 1: 261 4^e lid BW?
- g. 115 art. 7.4.5 1^e alinea laatste regel: betrekking moeten hebben en 3^e alinea, 5^e regel: UITvragen?
- h. p.123 art 9.4 3^e regel in hoofdstuk 5 paragraaf 1?? Waarvan? Indien dat over kwaliteitseisen inzake pleegzorg gaat dan is dat niet duidelijk verwoord in de toelichting.

Bijlage 2 Inbreng internetconsultatie concept wetsvoorstel jeugdwet oktober 2012

Mijn reactie mag u lezen als de reactie van een betrokken ouder. In het verleden ben ik actief geweest bij stichting Misplaatst en het Oudernetwerk jeugdzorg Gelderland. Namens Zorgbelang Gelderland heb ik deelgenomen aan de klankbordgroep voor het op te richten CJG in Arnhem. Vanuit deze achtergrond schrijf ik mijn reactie.

Algemeen

De overgang van de Jeugdzorg van de provincie naar de gemeente lijkt goede kansen te bieden om integrale hulp te geven aan gezinnen met een probleem. De provincies hebben overigens afgelopen jaren enorm veel werk verricht. Kritiek op het functioneren van de bureaus jeugdzorg heeft dan ook niets te maken met de provincies, maar vooral met de mechanismen in de wet jeugdzorg en de uitvoering ervan. Het is de vraag of die mechanismen nu worden weggenomen.

Een tweede algemene opmerking: de wet lijkt haastig te zijn ontwikkeld en bevat daardoor onduidelijkheden.

Van recht op zorg voor kinderen naar zorgplicht van de gemeente

Hoewel de memorie van toelichting spreekt over een primair vraaggestuurde setting wordt in de jeugdwet niet duidelijk op welke wijze ouders en kinderen hun vraag sturend voor de hulpverlening en de budgetten kunnen laten zijn. De sturingsprincipes liggen allereerst bij de gemeente en de afspraken die zij maken met (gecertificeerde) instellingen. Controle op de keuzes van de gemeenten is secundair en algemeen geregeld (via de gemeenteraad, via inspraak van burgers bij het plan en via kwaliteitsmonitoring). Voor individuele burgers wordt het de grote vraag: vindt de gemeente het goed? De globale en secundaire monitoring en kwaliteitstoetsing kan onverlet laten dat individuele kinderen en ouders (incidenten) geen goede hulp krijgen.

Zeer concreet wordt dit nu al in de uitwerking van de PGB's (memorie van toelichting blz. 51): niet de ouders en kinderen kunnen aangeven hoe zij het beste de hulp willen organiseren, maar de gemeente beslist of hulp in natura dan wel in de vorm van een PGB komt. De noodzaak om een intrinsieke beperking van de budgetten in te bouwen is evident.

Jeugdzorg+AWBZ+ZvW

Het is wenselijk dat somatische en psychiatrische zorg voor ouders vrij toegankelijk blijft via de huisarts. Het is niet wenselijk dat deze vorm van zorg onderhevig wordt aan gemeentelijke voorkeuren, noch dat er enige vermenging komt van jeugdzorgdossiers met medische dossiers. Bovendien bestaat het gevaar dat vanuit de jeugdzorg-insteek problemen worden toegevoegd, zodat een eventueel hulptraject zwaarder wordt en langer duurt voordat het ingezet kan worden.

Preventie+vrijwillige+gedwongen hulpverlening

De ontwikkeling van bureaus jeugdzorg heeft laten zien dat het combineren van vrijwillige hulp en gedwongen hulp onder één dak een toename van de zwaardere hulp oplevert en angst onder ouders om met lichtere hulpvragen aan te kloppen. Een herhaling van deze ontwikkeling is nu al zichtbaar bij de CJG's: vrijwel niemand klopt daar aan met opvoedingsvragen uit angst voor zwaarder ingrijpen (zie o.a. NRC 29-09-2012). Om laagdrempelig te zijn zal er opnieuw een duidelijke scheiding moeten komen tussen vrijwillige en gedwongen hulpverlening. Ouders willen dat hun hulpvraag in het vrijwillige kader niet zomaar omgezet wordt naar een problematiek in het gedwongen kader.

Dat vraagt een aparte financiering van de gedwongen hulp, financiering door de landelijke overheid. Gedwongen hulpverlening grijpt in in de rechtspositie van burgers en mag dus niet afhankelijk zijn van gemeentelijk beleid.

Extra drempel

Desgewenst zou een gemeente bij elke overgang van vrijwillige naar gedwongen hulpverlening een deel van het gemeentelijk budget af moeten staan aan de landelijke overheid. Op deze wijze wordt het niet aantrekkelijk om over te gaan tot gedwongen hulpverlening, maar zal men dat alleen doen als het echt nodig is. De effecten van gedwongen hulpverlening zijn niet ronduit positief. In een onderzoek van dhr. Slot wordt gesteld dat 1/3 van de kinderen er beter uit komt, voor 1/3 maakt het niets uit en 1/3 is zelfs slechter af. Degene voor wie gedwongen hulpverlening positief uitpakt zijn de kinderen die in evident slechte omstandigheden opgroeien. In die situaties zal een gemeente het overdragen van het budget voor lief nemen.

Gesloten jeugdzorg

In de wet op de gesloten jeugdzorg is uitdrukkelijk de mogelijkheid opgenomen dat ouders zónder OTS bij de rechter kunnen vragen om een machtiging gesloten jeugdzorg. In het concept jeugdwet wordt een OTS weer als voorwaarde gesteld. Dat verzwaart de hulpverlening (en de kosten) onnodig en zet ouders buiten spel, waar dat niet nodig is. De ervaring van ouders die zonder machtiging een gesloten plaatsing hebben georganiseerd voor hun kind zijn positief: ouders worden direkt betrokken bij de hulpverlening, ze kunnen echt meepraten en houden voor ogen wat het beste is voor hun kind. Een rechter moet altijd nog een machtiging afgeven, dus er is altijd nog een zware toetsing.

Gedwongen medicatie

Binnen de gesloten jeugdzorg zou een kind aan alles moeten meewerken, ook aan gedwongen medicatie. Daarmee gaat deze wet veel verder dan de BOPZ. Ook na een OTS geldt de WGBO, waardoor ouders (en niet de gezinsvoogd) toestemming moeten geven voor medicatie, en het kind vanaf 12 jaar mee mag praten of vanaf 16 jaar zelf mag beslissen. Wanneer ouders dat niet willen kunnen ze een aanwijzing krijgen van de gezinsvoogd en als het verschil van mening blijft bestaan kan de rechter hierover beslissen. Deze werkwijze voorkomt dat er geen toezicht is op het toedienen van medicatie na een OTS en binnen een jeugdzorginstelling. Het beschermt het kind tegen willekeur. De WGBO geldt, onverminderd, ook na een OTS.

Geweld binnen jeugdzorg

Nu de commissie Samson aan het licht gebracht heeft dat kinderen binnen jeugdzorginstellingen en pleeggezinnen niet altijd veilig zijn en soms te maken krijgen met lichamelijke en seksuele mishandeling wordt het dringend, dat ouders en kinderen, ook na een OTS, vrije toegang krijgen tot de raad voor de kindbescherming, wanneer zij vermoeden of ervaren dat het kind mishandeld wordt. Een dergelijke suggestie is eerder al gedaan in het rapport 'Kinderen eerst'. De raad zou, op gelijke wijze als zij dat doet bij ouders, zelf een onderzoek moeten instellen en op basis van dat onderzoek advies aan de rechter moeten kunnen uitbrengen om het kind in een veilige situatie te brengen. Binnen de nieuwe jeugdwet zou een dergelijke toegang gewaarborgd moeten worden.

In alle voorlopigheid,

Wilma Vogels
Schaapsdrift 153
6902 AD Zevenaar